

سالی شیخی

له بۆکان و موکریان بهگشتی به سالی راپهرینی شیخ عوبهیدیلای نههری و هاتنی خوی و کورهکانی له شه مزینانهوه بۆ ورمی و موکریان، دهگوتریت سالی شیخی. شیخ له پاییزی سالی ۱۲۹۷ ی کۆچی بهرانبه به ۱۸۸۰ زایینی هاته رۆژههلاتی کوردستان و دوای چهند مانگیگ تیک شکا و گهراپهوه باکوور. بهم پێیه، سالی شیخی سالی ۱۲۹۷ ک (۱۸۸۰ ی زایینی)یه

له هاتنی شیخ بۆ ورمی، چوونی شیخ عهبدولقادی کوری بۆ مههاباد و پاشان میانداو تا بناو، ناویک له بۆکان نایهت، لهبهر ئهوهی سوپای شیخ به گویرهی پلانهکهیان دهبوایه له مههابادهوه بچن بۆ تهوڕیز و دوای گرتنی ئهو شاره، بهرمو تاران بناژوین. بهلام سههرمراي ئهوش، ههوالی زۆر به دهستهوهیه که کورد له ههموو شارهکانی موکریانهوه تا سنه، جهم جهم و پۆل پۆل چوونهته ناو سوپای شیخ عهبدولقادهوه و بهتایبهت مورید و سوفی و دهرویشی نهقشی و ههروهها سههرک هوزانی ناوچهکه (مهنگور و مامهش و زهزرا، دیوکری و فهیزوللابهگی) ههندیک بهراست و ههندیکی تر به رهوالهت، لهگهڵ سوپاکه کهوتوون و تهناهت بهشیک له سوپای ئیران له ههوشار - که سوننی بوون، بایان داوتهوه لای سوپای کورد.

لهو ماوهیهدا، ناوچهی بۆکانیش جهرگهی هات و چۆ و ناماده سازی و پشتگیری و بهشداریی خهڵک له سوپای شیخ عهبدولقادر بوه و گهلیک رووداوی گرنگی تیدا رووداوه بهلام بهداخهوه سهرچاوهکان باسیکی ئهو رووداوانه ناکهن و ئهرکی میژوونوس و توێژینهرا نه له کارهکه بکۆلنهوه.

ئهوهی من بزانه، له بهلگهنامهکانی سالی ۱۸۸۰ و ۱۸۸۱ ی زایینی وهزارهتی دهرهوهی بریتانیا دا گهلیک بهلگهنامهی پهیههههیدار بهو راپهرینه ههن، که من کۆپی هیندیکیانیشم ههیه. سههرههلیانهوه لهو بهلگهنامهانه پشکنینیان کاریکی پێویسته و هیوادارم له ناویاندا ههوالی ئهو سههردهمهی شار و ناوچهی بۆکانیش دهرهکهوتیت. ئهوهندهی بزانه فایلی سالی ۱۸۸۰ ی عوسمانی لهناو فالهکاندا ون بوه، بهلام ههر لهو سالانهدا دوو فایلی گهوره به ناوی "کوردستان" وه ههن که دهبی سههر بکرین.

ههروهها ئهم سههرچاوانهش گرنگن:

۱. اسناد سیاسی ایران و عثمانی (۷ جلد);
۲. کارهکانی کاک محمد همهباقی - که ئهوانیش ۶ بهرگن و زیاتر وهرگیروای کتیب و دهستنووسی فارسین سههارهت به راپهرینهکه;
۳. دهستنووسی عهلی گۆنهخانی ئهفشار به ناوی "تاریخ خروج اکراد و قتل و غارت شیخ عبیدالله بدبنیاد و اغتشاش و فتنه زیاد در مملکت آذربایجان. ئهم دهستنووسه کاک محمد همهباقی کردویهته کوردی و بلایوی کردوتهوه (کۆری زانیاری کوردستان ههولیر، ۲۰۰۷). منیش کتیبهکهه پیشتر ناماده کردبوو به فارسی بلایو ببیتهوه و له

گۆقاری مامۆستای کورد(ژماره ۱۹، پاییزی ۱۹۹۲، سوید)دا هه‌سه‌نگاندنیکم له‌سه‌ر ده‌ست‌نووسه‌که و سه‌باره‌ت به‌هۆکاری راپهرین و تیکشکانه‌که‌ی نووسی.

۴. تاریخ و جغرافیای دارالسلطنه تبریز، نووسینی شاهزاده‌فهرهاد میرزا. عبداللّا مه‌ردۆخ هه‌ر ئه‌م به‌شه‌ی کتێبه‌که‌ی فهرهاد میرزای به‌ناوی "قونیانس" هه‌و به‌لاو کردۆته‌وه. دوکتۆر "الکساندر"

۵. راپهرینی کورده‌کان ساڵی ۱۸۸۰ نووسینی د. جه‌لیلی جه‌لیل، وه‌رگیرانی قه‌فتان د. کاوس

۶. ئه‌م راپهرینه‌ له‌ گه‌لێک سه‌رچاوه‌ی دیکه‌ی خۆیی و بێگانه، بۆ نمونه‌ له‌ لازاریف دا باسی لێوه‌ کراره‌ کاره‌کانی

